

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Christianæ. Institvtionis Formula

Sonnus, Franciscus

Sylvædvicis, 1570

Tractat. Quartus. De Sacrame[n]tis Ecclesiae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30409

DE SACRAMENTIS.

Ecclesie ad recõciliandũ po-
pulum Christianum Deo, nec
peragitur nisi in loco sacro.

MAGISTER.

Vbi datum Ecclesie?

DISCIPVLVS.

In Cœna nouissima. Luc. 22.
vbi Christus sacerdotiũ institu-
it, ad q̄ propriè pertinet hu-
ius sacrificij ministerium.

MAGISTER.

De quo mox dicemus inter
Sacramenta.

TRACTATVS

Quartus de Sacramentis
Ecclesie.

MAGISTER.

DE Sacramentis Ecclesie,
quid habet vetus & ortho-
doxa Patrum traditio?

DISCIPVLVS.

Quòd sint septẽ numero, vide-
licet, Baptismus, Cõfirmatio,
Eucharistia, Penitentia, Extre

ECCLESIAE. 74

ma Vnctio, Ordo, & Matrimo-
niū: per quę De^o infallibiliter
salutē nostrā operatur, quem
admodū certissimū habemus
ex definitione œcumenici Cō-
cilij Florentini.

MAGISTER.

Rectē quidē allegas Florētiniū
Cōciliū, verū hoc sit tibi indu-
bitatū, quòd mater Ecclesia nī-
hil penitus docet credēdū de
Sacramentis q̄ nō hauserit ex
vivo ac vero verbo Dei, annū-
ciato per Christū & Apostolos
eius vti lucē clariū ostende-
mus in nostris Demōstratio-
num libris.

De Sacramento Baptismī.

MAGISTER.

PRINCIPIO autē, quid intel-
ligis per Baptismum?

DISCIPVLVS.

Ablutionem sacram, fa-

G ij. etiam

DE SACRAMENTIS.

Mar. Etiam sub inuocatione Trinitatis diuinæ hoc modo, Ego baptizo, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

MAGISTER.

Et intinctio talis operatione aliquid circa baptizatum

DISCIPVLVS.

Act. 2. Permultum, siquidem plerumque
Ioã. 3. nam omnium peccatorum remissionem,
Eph. 5. veram in super generationem in nouam creaturam, qua efficitur homo, & filius Dei, & frater Christi, & vitæ æternæ hæres.

MAGISTER.

Hæcne Sacramentum efficit, an fides Sacramenti?

DISCIPVLVS.

Pronunciat Petrus Archiepiscopus dicens, Similis forma
1. Pet. Baptisma saluos nos fecit. legitur
3. Baptisma, nõ fides Baptismi operatur.

mi operatur prædicta, nõ uti-
que sua verborũ vi, vel elemẽ-
ti aq̃e qualitate: sed virtute
Christi operantis in ipso, iux-
ta illud Ioannis Baptiste. Hic
(scilicet Christus) est qui ba-
ptizat in Spiritu sancto, qua-
lis qualis sit Baptismi mini-
ster. **MAGISTER.**

Quæro nunc an prorsus om-
nibus sit necessarium hoc Sa-
cramentum?

DISCIPVLVS.

Planè omnibus, citra exce-
ptionem status vel ætatis. Nã
Saluator noster hanc pronun-
ciauit regulam Euangelicam,
dicens, Nisi quis renatus fue-
rit denuò, non potest videre
regnũ Dei. Itaq; natus à pro-
genitoribus suis, qualiscunq;
sit ille, siue infans, siue vir, si-
ue grandeu⁹, siue decrepitus,
nisi

DE SACRAMENTIS.

nisi fuerit renatus denuo
aqua & Spiritu facto: hoc
nisi fuerit baptizatus, nō
test peruenire ad regnū De

MAGISTER.

At infantes nec dū credunt

DISCIPVLVS.

Esto, neque vspiam doce
Scriptura fidem in infantibus
debere præcedere Baptismi
Marci quidem vltimo habetur,
Qui crediderit: & baptizatus
fuerit saluus erit, vtrum
textus ille manifestè loquitur
de adultis, qui nisi prædicato
sibi Euāgelio crediderint,
condénabuntur, etiam si
centies baptizentur.

De Sacraméto Cōfirmationis.

MAGISTER.

PPræterea de Cōfirmatione
retinuisti ne quæ te docuit

DISCIPVLVS.

Imò

Imò domine. Fit enim Cõfir-
matio, quando Episcopus in-
ponit manus super baptizatũ,
& insuper tangit frontẽ eius
Chrismate sacro, dicẽs, Cõsig-
no te signo crucis, & cõfirmo
te Chrismate salutis, in nomi-
ne patris, & filij, & Spiritus
sancti. MAGISTER.

Hęc autẽ actio Episcopi, cur
nomẽ habet Cõfirmationis?

DISCIPVLVS.

Quia datur in ea Spiritus san-
ctus ad robur quo baptizat⁹ de-
inceps, velut fortis athleta im-
mobilis persistat in Religiõẽ
suscepta. MAGISTER.

Hoc verò vnde constat?

DISCIPVLVS.

Ex eo quoniã Christo cõfir-
mante Apostolos suos in die
Pẽthecostes, insuper Petro & Act. 2
Ioãne cõfirmantibus baptiza Act. 8
tos à

DE SACRAMENTIS.

Act. 19. Spiritus sanctus visibili illa-
fū super illos, induens eos vi-
tute quadam cælesti aduersus
inimicos fidei. Quæadmodum
promiserat Christus, dicēs ad
discipulos suos antea baptiza-
tos, Sedete hic in ciuitate do-
nec induamini virtute ex al-
to.

Luc.
vlt.

DISCIPVLVS.

Confirmatio, Sacramentū nō
est, necessariū an voluntariū

MAGISTER.

Baptizatus quidem vel absq[ue]
Cōfirmatione saluus esse po-
test, Verū tamen citra culpā
nō negligitur, citra crimē ve-
rò nō cōtēnitur tantū Sacra-
mentū, quod & à Christo fuit
institutum, & ab Apostolis
mirabili Religione obseruatū
ad no-

nostrā credentiū vtilitatē.

DE SACRAMENTO

Eucharistiæ.

MAGISTER.

Baptismate renatis in filios
 Dei, præparauit Saluator
 noster etiā cibū quendā my-
 sticū, quo veluti ex adipe fru-
 menti supernaturalis pascan-
 tur reficianturq; intus in ani-
 ma. Cæterum iste cibus quis
 est, & vbi inuenitur?

DISCIPVLVS.

Est corpus domini nostri Iesu Ioã. 6.
 Christi in Sacramēto Eucha- Mat.
 ristia. 26.

MAGISTER.

Vnde verò hæc Eucharistiæ
 appellatio?

DISCIPVLVS.

Quoniam hoc Sacramentū
 in se continet re ipsa verū cor-
 pus Christi, in quo est plenu-
 do diuinitatis, fons insuper

G v. indefi-

DE SACRAMENTIS.

indeficiens omnium gratiarum
nobis donatum, ut excitemur
in gratiarum actionem, hinc me-
rito Eucharistia appellatur.
Siquidem Eucharistia Græcè
tine dicitur gratiarum actio.

MAGISTER.

Nunquid ibi remanet & pa-
nis? DISCIPVLVS.

Transeunte substantia panis
per consecrationem sacerdo-
tis tantummodo manet species
eius, significandi gratia, quod
Sacramentum hoc, sit mysticus ci-
bus anime, quemadmodum panis
frumenticius cibus est corpo-
ris. MAGISTER.

Vnde id constat?

DISCIPVLVS.

Mat.
26.
Mar.
14.

Ex eo, quia dominus dixit
absoluto sermone citra Tro-
pium, Accipite & manducate,
hoc est corpus meum. Hoc in-
quam

ECCLESIAE. 78

quã, quod porrigo, & speciẽ Luc.
panis retinet, iã nõ est panis, 27.
sed corpus meum.

MAGISTER.

Corpus ne Domini integrũ,
an sine anima ac diuinitate?

DISCIPVLVS.

Planè integrum, atq; idẽ il-
lud viuum ac verum, quod na-
tum est ex virginẽ Maria, dein
de traditum pro nobis in tor-
mentũ mortis, nunc autẽ reg-
nat gloriosum in cælis, Deus
& homo in sæcula benediçt⁹.

MAGISTER.

Iure igitur videtur adorã-
da Eucharistia?

DISCIPVLVS.

Omnino, & in Missa, & extra
Missam, & vbicunq; reposita
fuerit, quoties etiã in publi-
cis supplicationibus circũfer-
tur. Quis enim negabit Deũ
adora-

DE SACRAMENTIS.

adorandum? Deus autem no-
ster est & dominus qui cōtine-
tur in sacrosācta Eucharistia.

MAGISTER.

Aliter ne Christus est in Eu-
charistia, quā in cælo?

DISCIPVLVS.

Prorsus. Nā in cælo est corpo-
raliter, forma humana, ac vi-
bili ad gloriā sanctorū : hīc ve-
rò est Sacramentaliter sub spe-
cie panis ad refectionē fide-
um.

MAGISTER.

Sacramentum hoc tam exi-
mium qualiter sumi debet?

DISCIPVLVS.

In Missa quidem debet à sa-
cerdote cōsecrari sub vtraque
specie seorsum, panis scilicet
& vini, sub vtraq; etiā specie
seorsum ab ipso consecrante
sumi, propter mysteriū & re-
presentationem. Extra Missā
verò

verò non debet porrigi, nisi sub altera specie tātum, videlicet panis, siue laicus petat cōmunionē siue sacerdos.

MAGISTER.

Qua de causa?

DISCIPVLVS.

Quia sic factū legitur in Actis Apostolorum, sicq; definiuit Act. 2 ex verbo Dei mater Ecclesia.

MAGISTER.

Nec poterit hic quispiam de fraude conqueri, quandoquidē tantum laicis porrigitur, quātū summo Pontifici, quantū Episcopis, quantū vniuersis sacerdotibus, dū nō faciūt Sacrum: tātum præterea sumitur sub parte. quantū sub toto: tantum sub altera specie, quantum sub vtraq; quia semper totus & integer Christus.

DISCIPVLVS.

Debet

DE SACRAMENTIS.

Debet insuper sumi ieiunio
stomacho, sicuti hoc tradiderunt
ab initio duces fidei nostræ.
Tertiò debet sumi cõscientia
bona, bene repurgata a
sordibus peccatorũ, quod nobis
indicatur lotione pedũ,

Ioã.
13.

quã Christus præmissã voluit
priusquã traderet Apostoli
suis hanc salutarẽ escã. Quod
ipsemet & Apostol⁹ Paulus ex
pressè docet, dicens, Probat
autẽ seipsũ homo, & sic de pe-

1. Co.
11.

ne illo edat, & de calice bibat.
Qui enim manducat & bibit
indignè, iudicium sibi man-
ducat & bibit, nõ dijudicans
corpus Domini.

MAGISTER.

Et quomodo fiet hæc sumptio
sua probatio?

DISCIPVLVS.

Quã optimè, in Confessione
ne Sacra-

ECCLESIAE. 30

ne Sacramentali, per iudicium
sacerdotis siue absoluētis, si-
ue retinētis peccata cōmissa.
Denique debet sumi ardenti
quadam fide cū deuota recor-
datione passionis Dominicę.
Quia ipse dixit, Hoc facite in
meā cōmemorationē. Et cum
magna item humiliatiōe sui
ipsius, vt sit in corde illud
Cēturionis, Domine nō sum
dignus, vt intres sub tectum
meum, sed tantūm dic verbo,
& sanabitur anima mea.

Luc.
22.

Mat.
8.

De Sacramento Pen-
nitentię.

MAGISTER.

SI perdat quispiā robur ac-
ceptum in Confirmatione,
excidat pręterea à puritate in
quam renatus erat Baptismo
(vt fit nō rarò) quo se vertet?
Huic superest secunda tabula
post

DE SACRAMENTIS.

post naufragiū, népe Penitenti
2.Co. 2, qua tristatur peccator secū
7. dū Deū super malefactis suis,
vsq; dū recōciliationē accipit
atā sacerdote, Christi vicario.

MAGISTER.

Quibus ergo potissimū peragitur Penitētia Sacramētalis

DISCIPVLVS.

Contritione, Confessione,
& Satisfactione.

MAGISTER.

Expone ista.

DISCIPVLVS.

Contritio dicitur, quādo peccator recogitans anteactā vitā in amaritudine anime suę, verè dolet se suis malefactis diuinā offendisse maiestatem. Confessio, quando ex eiusmodi dolore, sigillatim singula exponit sacerdoti, qui potestatem remittendi retinendiq; pecca-

ECCLESIAE. 31

peccata à Deo accepit Satisfactio, quando paret iudicio sacerdotis, facièdo dignos siue idoneos Pœnitentiæ fructus.

MAGISTER.

Rectè. Cæterùm nunquid optima Pœnitentia noua vita, aut de cætero non facere?

DISCIPVLVS

Nequaquam, sed pœnitudo cordis cõcepta propter offensam Dei, cū solitudine inueniendę recõciliationis, hæc in quã pœnitudo, ab isto incipiēs, atq; ad illam perducēs, hæc demū est, diciturq; vera Pœnitentia.

MAGISTER.

At sufficeret ne soli Deo confessum esse?

DISCIPVLVS.

Postquàm innotuit, Deū patrẽ dedisse omne iudicium filio suo, quicunq; præsumit ex- Ioã. 5.

inde

DE SACRAMENTIS.
inde supplicare Deo, Christo
per contemptū prætermisso,
non solum non impetrat, sed
& offēdit grauius, inuertēdo
ordinē beneplaciti diuini.

MAGISTER.

Quemadmodū faciunt inde
sinēter Iudēi, Turcē, Saraceni

DISCIPVLVS.

Simili ratione, postquā Chri-
stus transtulit ad sacerdotes
iudiciū sibi à patre cōmissum,
nihil impetrat, sed offēdit ma-
gis quicunq; contempto sa-
cerdote Christi vicario à solo
Deo per Christum reconcili-
ationē quærit, inuertens or-
dinem quem Christus in Ec-
clesia esse voluit.

MAGISTER.

Verū quod Christus tran-
stulerit iudicium peccati ad
sacerdotes, vnde id nosti?

Disci-

ECCLESIAE. 82
DISCIPVLVS.

Hinc sane, quia Christus ex-
presso sermone dixit, Sicut mi-
sit me viuēs pater, & ego mit-
to vos. Accipite spiritum san-
ctum, quorū remiseritis pec-
cata, remittūtur eis, & quorū
retinueritis, retenta sunt. Ioan. 20.

MAGISTER.

Quām optimè. Verum satis
ne esset confiteri sacerdoti se
peccatorē esse citra enarrati-
onem suorum peccatorum?

DISCIPVLVS

Nullō modo, quia hoc loco
cōmittitur sacerdoti iudiciū
remittendi retinēdiq; pecca-
ta: hoc autem iudicium absq;
peccatorū notitia exerceri nō
potest. Pręterea in nouo testa-
mento sępe fit mētio de Con-
fessione sub hac forma, Confi-
tentes peccata sua. Itē, Confi-
tentes Mat. 3.

DE SACRAMENTIS.

Act. 19. loco. vlt. 1. Ioã. 1. tentes & annunciantes actus suos. Itẽ, Confitemini alterutrum peccata vestra. Item, Confiteamur peccata nostra. Hæc autem nõ sunt adhortationis vt confiteamur nos peccatores, sed vt cõfitendo annuntiemus facta nostra quibus Deum offendimus. Itaq; omnia & singula peccata, tã occulta cordis quàm manifesta, sacerdoti aperienda sunt.

MAGISTER.

At Christus satisfecit ne pro peccatis nostris?

DISCIPVLVS

Satisfecit, & quidem abudẽ.

MAGISTER.

Quorsum igitur iubemur & nos satisfacere pro eisdem?

DISCIPVLVS

Heb. 12. Dicit Scriptura, quòd Deus castigat & flagellat omnẽ filiũ quem

quę recipit: quodq; vlciscitur 2. Re.
disciplina quadam etiam pec 12.
cata iā remissa. Sacerdos itaq;
vti vicem Dei gerit in terris,
ita & Dei imitatione imponit
confesso disciplinam quandā
siue castigationem, qua suam
in se vindicet iniquitatē, ora-
tionibus, ieiunijs, eleemosy-
nis, alijsue bonis operibus.

MAGISTER.

At qua ratione vocatur eius-
modi disciplina Satisfactio?

DISCIPVLVS.

Hęc, quia per eā satisfit iudi-
cato (vt vocabulo Iuris vtar)
sacerdotis, beneplacito insu-
per diuino, quo vult Deus de-
linquentes filios familias Ec-
clesiæ militantis sub discipli-
na quadam esse.

MAGISTER.

Potes ne hęc Scripturis pro-
(bare?)

DE SACRAMENTIS,
DISCIPVLVS.

Heb. 12. Possum. Habet enim Paulus
Apostolus, Quē diligit Deus
castigat, Quis enim filius quē
nō corripit pater? Quod si ex
tra disciplinā estis, ergo adul-
teri, & nō filij estis.

DE SACRAMENTO

Extremæ Vnctionis.

MAGISTER.

Sacramēto Pœnitētię valde
affinis est extrema vnctio,
de hac igitur quid te docuit?

DISCIPVLVS.

Quod sit Sacramētū Ecclesię
à Deo institutum, & ab Apol-
tolis exinde promulgatum
ad vsum infirmorū qui vitam
morte cōmutaturi videntur.

MAGISTER.

Verūm apparet ne alienum,
infirmis adhibere Vnctiones
morbo fortasse parū cōgruas?

dis-

ECCLESIAE. 14

DISCIPVLVS.

Alienū dici non potest quod
ipfimet Apostoli & fecerunt,
Marco narrāte. Vngebāt oleo Mar
multos infirmos, & sanaban- 6.
tur: & faciēdū prēterea docu-
erūt, vti luce clariūs constat
ex epistola diui Iacobi: idque Iac. 5.
ex præsripto Saluatoris.

MAGISTER.

Rectè sanè hoc, postremū ad-
didisti. Nō enim fas est crede-
re, Apostolos aut propria vo-
lūtate vfos fuisse vnctionibus,
aut infirmos vnxisse, vel quo-
uis oleo, vel quocunq; libuit
modo: quin potius oleo vfos,
vngendiq; modo à Domino
præordinatis. Ceterū quis
est effectus huius Sacramēti?

DISCIPVLVS.

Iacobus Apostolus sic scribit, Iac. 5.
Infirmatur quis in vobis in
ducat

DE SACRAMENTIS.

ducat Presbyteros Ecclesie,
orent super eum, ungentes eum
oleo in nomine Domini,
oratio fidei saluabit infirmum
& alleuiabit eum Dominus
& si in peccatis sit remittetur
ei. Igitur salus infirmi, alleuiatio
insuper, qua eum alleuiat
Dominus, denique peccatorum
remissio (si quæ habet) sunt proprius
huius Sacramenti effectus.

MAGISTER.

Optimè. Non enim oleum
sue naturæ qualitate, sed oratio
fidei cum unctione sacramentaliter
adhibita, virtute Domini assistens
saluant infirmum, nempe ab interitu
animæ, alleuiant scilicet tædium
& angustias agonizantis, nec
non peccata (si sint) emaculant.
Quod postremum ideo addidit
sub cõditione Apostolus,

quia

quia solēt infirmi ante Vnc-
tionem extremam Confessi-
one purgari à peccatis suis.

De Sacramento Ordinis. 20

MAGISTER.

PRæterea de Ordine sacro
quid habet traditio sãctæ
DISCIPVLVS

Quòd sit verum Sacramen-
tum, quia in ipso cõfertur grã-
tia Dei, quã figurãt ea quę in
Ordinatione gerũtur. Habet
autẽ ordinis nomenclaturã,
propter graduum distributi-
onẽ, in Subdiaconatum, Dia-
conatum, & Sacerdotium, or-
dine quodã elegãte, vt Diaco-
nis ministrẽt Subdiaconi, vtri-
que autẽ sacerdotibus, & his
omnibus, Ostiarij, Lectores,
Acolyti, Exorcistæ minori-
bus Ordinibus decorati: por-
to Episcopus habens sacerdo-

H. tium

DE SACRAMENTIS.
tū perfectum ac consumma-
tum, præest vniuersis: vnde
Antistitis nomen habet.

MAGISTER.

An igitur Episcopatus est
distinctus à simplici sacerdotio?

DISCIPVLVS.

Omnino, sicut perfectū ab
perfecto, in his quæ eiusdem
speciei sunt: intelligendo id est
perfectum in sua specie, quod
potest generare sibi simile.
Penes Episcopū enim est po-
testas ordinandi sacerdotes &
reliquos Ecclesiæ ministros,
potestas etiam confirmandi
baptizatos, potestas denique
regēdi pascendiq; gregē Do-
minicū: quarum nulla est pe-
nes sacerdotē vt sacerdos est.

MAGISTER.

Quid igitur est simplex sa-
cerdotium?

Disci-

ECCLESIAE. 16

DISCIPVLVS.

Potestas peragendi illud tremendum mysterium Ecclesiae quod Missam vocamus, potestas insuper remittendi retinendi; peccata hominum, quarum utraq; diuina est, à Christo in sacerdotem transfusa. Hec quidem Ioan. 20. vti dictum est supra in Sacramento Pœnitentiæ: illa vero, Luce. 22.

MAGISTER.

Quibus verbis?

DISCIPVLVS.

His. Hoc facite in meam commemorationem: quæ protulit Christus ad Apostolos eorumque successores: quasi diceret, Quod ego feci & perficere statuo, facite & vos nempe consecrate, offerre, sumite, etiã peccatis porrigite. Consecrate, inquam panem azymum in

H ij. corpus

DE SACRAMENTIS.

corpus meum, & vinum aqua
mixtum in sanguinē meū, su-
cuti ego nūc facio. Deinde ob-
ferte eadē Deo pro viuis & de-
functis, sicut & ego nunc mys-
ticē facere cœpi, sublatis in
cælum oculis cū gratiarum ac-
tione, perficiam autē in ara
crucis offerēs patri & corpus
& sanguinem meū, vnica qui
dē oblatione, attamē sangui-
nem separatū à corpore & co-
piose diffluentē in terram.

MAGISTER.

Verū quī scis ā ibi obtulerit
Christ⁹ pro viuis & defūctis?

DISCIPVLVS.

Patet id luculēter ex effectu
subsecuto. Nam viui astantes
cōpungebātur percutientes
pectora sua: & defūcti apertis
monumētis suis surrexerunt:
vtriq; haud dubiē virtute ob-
latio

lationis, qua ibidē Christus
obtulit.

MAGISTER.

Nō posset dici exactius: sed
perge.

DISCIPVLVS

Tandē autē & sumite cor-
pus meū sub specie panis, &
calicē sanguinis mei sub spe-
cie vini: sicut & ego, facta ob-
latione, vtrūq; resumā in die
resurrectionis meę. Postremò
porrigite etiā laicis ad sumē-
dum præparatis: attamē sub
specie panis tantū, sicuti & e-
go porrexi vobis tantum sub
specie panis, cū necdum es-
setis cōsecrati sacerdotes. Et
hec sanè est ipsa veritas: nā pa
Luc.
ne Eucharistię porrecto Apo 22.
stolis, tum demum dixit, Hoc
facite in meam cōmemorati-
onem, quo verbo fecit eos ef-
se fac-

DE SACRAMENTIS.

se sacerdotes, dando eis potestatem celebrandi Missam,

MAGISTER.

Qualem Christus in Cena quidem inchoavit, in cruce autem consummavit. Verum alias dicemus de Missa & eius virtutibus in tertio, qui sub manibus est, nostrarum Demonstrationum tomo.

De Sacramento Matrimonij.

MAGISTER.

Restat nunc Sacramentum Matrimonij.

DISCIPVLVS.

De matrimonio in primis didici, quod cum alia Sacramenta post peccatum, & propter peccatum exordium sumpserint, solum Matrimonij Sacramentum legitur etiam ante peccatum institutum à Domino, tunc quidem ad officium naturæ ad

Gen. 1 & 2.

huc

huc integrę, postea verò ad re-
mediũ naturę iam corruptę.

MAGISTER

Solet enim quod sanis ad offi-
cium, egrotis subinde esse ad
remediũ. Verũ describas no-
bis coniugium siue nuptias.

DISCIPVLVS.

Nuptiæ sunt maris ac femine
cõiunctio legitimè facta, indi-
uiduã vitę cõsuetudinẽ reti-
nens.

MAGISTER.

At quanta est ista cõiunctio,
quãq; indiuidua hęc vitę con-
suetudo?

DISCIPVLVS.

Tanta, vt vir potestatem sui cor-
poris nõ habeat, sed mulier.
Similiter & mulier potestatem
sui corporis non habeat, sed
vir, sintq; iã non duo, sed vna Ge. 2.
caro: adeo vt nequeat alter al Mat.
tero vinente ad secũdas nup- 17.

rias cõuo-

DE SACRAMENTIS.

uolare. MAGISTER.

Cōiūctio autē eiusmodi quæ
ratione dicitur Sacramentū

DISCIPVLVS.

Quia rem sacratissimam fig-
nificat, nempe coniūctiō
Christi & Ecclesię perennē &
inseparabilē, qua Ecclesia
nū efficitur cum Christo, con-
sors maiestatis eius & glorię
conferens simul gratiam qua
inoffensē ac sanctē peragatur
vitæ talis institutum.

MAGISTER.

Dummodo Christianē susci-
piatur vt sacrū tanti mysterij
signū, accedēte authoritate sa-
cerdotis vice Dei cōiungētis.

DISCIPVLVS.

Ita intelligo. Quia nuptię nō
habent vllā rationem Sacra-
mēti inter infideles, quibus
hęc incognita sunt.

Magis-

MAGISTER.

Quæ sunt bona Matrimonij
quibus honestatur?

DISCIPVLVS.

Nuptiale bonum tripartitū
est, teste Augustino, fides, pro-
les, Sacramētū. Ratione qui-
dē Sacramenti manet vincu-
lū eius prorsus indissolubile,
qualiscunq; fiat alter coniu-
gū, siue adulter, siue sterilis,
siue hereticus, Per fidē verō
excluditur à cōiugali societa-
te adulteriū, & quicquid cō-
parē fraudare potest. Nam fi-
des hoc loco accipitur pro fi-
delitate. Proles deniq; susci-
pienda ac religiosè educanda
Deo est honestus vereq; Chri-
stianus coniugij finis.

MAGISTER.

Nam qui in nuptijs attēdunt
Sacramenti significationem,

H v. fidē

DE SACRAMENTS.

fidē in super cōiugi seruāt, nec voluptatis, sed prolis gratia vsum quærūt coniugalē, ij de mū honestè ac sanctè sanctissimō hoc Sacramento vtūtur.

Appendix De Virginitate.

MAGISTER.

CÆterum tu ne Matrimonium Virginitati, an Virginitatem Matrimonio præferendam censes?

DISCIPVLVS.

Virgo fuit ac permanet in æternum Christus dominus ac redēptor noster. Virgo fuit, & permanet in æternū Dei genitrix Maria, benedicta inter omnes mulieres. Virgo in super fuit & permansit vsq; in finem gloriosissimus præcursor Domini Ioānes Baptista:

quo

quo non surrexit maior inter
 natos mulierum. Isti sanè pri-
 mates Religionis nostræ (vt
 ceteros taceamus) prætule-
 runt nuptiis - Virginitatem :
 ad hæc Paulus Apostolus ex- 1. Co.
 presso sermone, & viuis super 7
 additis rationibus longè an-
 teponit nuptiis virgineam,
 tum animi tum corporis inte-
 gritatem: sed & trium Euan-
 gelistarum Matthæi, Marci, &
 Luca attestacione, est Virgini-
 tas hic in terris prægustatio
 quædam Angelicæ puritatis in
 cælis, quò nuptiæ ne accessum
 quidè habere possunt, His e-
 go, his inquàm, tam eximijs
 preconibus Virginitatis lu-
 bentissimè firmissimèq; con-
 sentio, etiam si totus à me di-
 uersum sentiat mundus.

MAGISTER.

Deus

Mat.

22.

Mar.

12.

Luc.

20.

DE SACRAMENTIS.

Deus bone, quàm sancta,
quã Euangelica, quamq; diu-
na est hæc sētentia. Verum an
cuiquam se voto liceat obstrin-
gere Virginitati?

DISCIPVLVS.

Cùm liceat sese innectere
vinculo Cōiugij, quod propriū
est indissolubile, habēs nihil
ominus pelagus incōmodorū
secum: multò sanè magis lice-
re debet se deuouere Virgini-
tati, quæ expedita curis: mun-
da insuper à fordibus carnis
in Deo deliciatur, cōuersatio-
nem habens in cœlis.

MAGISTER.

Sap. 8. At nemo potest esse cōtinēs,
nisi Deus dederit.

DISCIPVLVS.

Iac. 1. Esto. Porro dat Deus omni-
bus affluentē, & nō imprope-
rat. Nec ipsa sanè castitas con-
iuga-

ECCLESIAE. 91

iugalis vnus cum vna debite
seruatur, nisi Deus dederit.
Nihilominus subeunt homi-
nes audeter iugum nuptiaru,
certi q̄ nemini deest auxilium
Dei, nisi ipsemet desit sibi, dū
modo que honesta sūt honeste
animoq̄ Christiano pertrect-
ent.

MAGISTER.

Attamē dicit Apostolus, Me- ^{1.Co.}
lius est nubere quā vri. ^{7.}

DISCIPVLVS.

Hoc dicit Paul^o. de illis qui li-
berā habēt sui corporis potes-
tatē, nec tentantur solūm, sed
cōcupiscentijs sese adurunt &
luxurijs: nō autem de illis qui
sibi vel voto vel nuptiarum iū-
go sui corporis potestatem ab-
stulerūt.

MAGISTER.

Quid igitur facient isti?

DISCIPVLVS.

In primis ocia vitabūt. Nā O-
cia si

DE VIRTUTIBVS.

cia si tollas, periêre Cupidinis
arcus. Luxum insuper a se cibi
& potus penitus abdicabunt.
Sine Cerere enim & Baccho
friget Venus.

MAGISTER.

At sacris testimonijs te vti,
hec te docere malo. DISC.

Eze: 16. Etia citare possum Ezechie-
le prophetâ: cuius testimonio
Ociû, & saturitas panis, & abun-
dantia vini, & superbia vite fe-
cerunt olim Sodomam venire
in abominabiles quasdâ abu-
siones carnis. Tertio cõfugiet
ad auxilia diuina, quæ nullis
desunt deuotè petëtibus.

MAGISTER

1. Co. 12. Domino dicete ad Paulû gra-
uissimè rëtatû, Sufficit tibi gra-
tia mea.

TRACTATVS QVINTVS

de virtutibus ac vitijs.

DE DVABVS VIIS. 4